

Tabela wniosków i rekomendacji z badania ewaluacyjnego pt. „Ocena wsparcia skierowanego do społeczności romskiej w Polsce z POWER oraz innych programów realizowanych na rzecz Romów”

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Status rekomendacji	Uzasadnienie dla odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu
1.	<p>Formuła dążenia w Działaniu 2.7 do zatrudnienia pojedynczych osób w społeczności większościowej nie wyczerpuje możliwości aktywizacji zawodowej Romów oraz napotyka na ograniczenia wynikające z dystansu pomiędzy społecznościami romskimi a kulturą dominującą.</p> <p>Romowie wspierają się wzajemnie w rodzinie i społeczności, a jeśli prowadzą działalność gospodarczą, chętnie zatrudniają Romów.</p> <p>Deficyty wykształcenia należą do głównych barier zatrudnienia Romów.</p> <p>Strony: 20, 57,75, 87</p>	<p>Rekomenduje się, aby w kolejnym naborze projektów zaplanować i jednoznacznie opisać co najmniej poniższe ścieżki wsparcia <u>jako przykładowe i jedne z wielu możliwych</u>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ścieżka zbliżona do dotychczasowej, obejmująca szkolenia, z możliwością realizacji stażu odpowiednio do potrzeb. - Ścieżka przedsiębiorczości, w ramach której stosowano by takie formy wsparcia, jak doradztwo i szkolenia (z zakresu tworzenia biznesplanu, zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej, pomoc w ubieganiu się o finansowanie (np. w złożeniu wniosku o dotację do PUP czy wniosku o mikropożyczkę), jak również szkolenia dot. zatrudniania pracowników i zachęcanie do tworzenia miejsc pracy. Rekomenduje się, by w 	MRiPS	<p>Zapisy dokumentacji konkursowej nt. form wsparcia, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienienie obowiązkowych formy wsparcia (np. IPD), - opisanie wprost katalogu możliwych / sugerowanych form, z podkreśleniem, że wnioskodawca może zaproponować także inne formy, w szczególności opisanie rekomendowanych ścieżek wsparcia jako przykładowych. <p>Wprowadzenie kryterium premiującego wsparcie w zakładaniu działalności gospodarczej.</p>	31.12.2020	Programowa, operacyjna	Zatrudnienie	PO WER	Rekomendacja odrzucona	MRiPS w 2020 roku pozostałe do wykorzystania środki przeznaczone na rzecz wsparcia społeczności romskiej w ramach Działania 2.7 ze względu na sytuację epidemiologiczną wykorzystało na rzecz łagodzenia wpływu skutków pandemii koronawirusa. W uzgodnieniu z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej MRiPS przekierowało pozostałe środki, które pierwotnie planowane były m.in. na wsparcie społeczności romskiej, na wsparcie w Domach Pomocy Społecznej oraz placówkach całodobowej opieki, a

Załącznik numer 1 do uchwały numer 376 Komitetu Monitorującego program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 z dnia 6 maja 2022 roku.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Status rekomendacji	Uzasadnienie dla odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu
		projektach wspierających przedsiębiorczość prowadzić działania włączające innych członków społeczności, jeżeli w grupie docelowej byłaby wola wspólnego założenia firmy. Można też, jeżeli kilku uczestników projektu (Romów) będzie chciało założyć jedną firmę, pomóc im w założeniu spółki.								także pomoc dzieciom i pracownikom rodzinnych oraz instytucjonalnych podmiotów pieczy zastępczej.
2.	Projekty realizowano dotychczas w 8 województwach. Rozmieszczenie projektów wynikało ze wskazania lokalizacji w dokumentacji konkursowej, umożliwienia realizacji w max. 2 województwach oraz z większego potencjału niektórych beneficjentów. Wnioskodawców było niewielu, można więc oczekiwać, że w kolejnym naborze w dużej mierze ci sami wnioskodawcy będą w stanie przygotować dobre projekty, zwł. że znajomość społeczności jest kluczem do sukcesu. Organizacje romskie	Rekomenduje się, by w kolejnym naborze wskazać nowe lokalizacje (wymagane, lub co najmniej premiowane) – w gminach, w których <u>zamieszkują większe grupy osób ze społeczności romskich, a zarazem – nieobjętych dotychczasowymi projektami i tych, w których wcześniej uczestniczyły w projektach zaledwie pojedyncze osoby.</u>	MRIPS	Zapisy dokumentacji konkursowej: - wskazanie nowych lokalizacji, - zasady dot. zakresu geograficznego i partnerstw.	31.12.2020	Programowa, operacyjna	Zatrudnienie, włączenie społeczne	PO WER	Rekomendacja odrzucona	MRIPS w 2020 roku pozostałe do wykorzystania środki przeznaczone na rzecz wsparcia społeczności romskiej w ramach Działania 2.7 ze względu na sytuację epidemiologiczną wykorzystało na rzecz łagodzenia wpływu skutków pandemii koronawirusa. W uzgodnieniu z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej MRIPS przekierowało pozostałe środki, które

Załącznik numer 1 do uchwały numer 376 Komitetu Monitorującego program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 z dnia 6 maja 2022 roku.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Status rekomendacji	Uzasadnienie dla odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu
	<p>często nie decydowały się na aplikowanie z powodu ograniczonego potencjału instytucjonalnego, krytycznego postrzegania PO WER lub obawy przed niezrealizowaniem zatrudnieniowego wskaźnika rezultatu bezpośredniego. Natomiast JST – z powodu obciążenia zadaniami i niedostatków lokalnej polityki integracji Romów.</p> <p>Aż ¼ osób wzięła udział w projektach więcej niż raz, przy czym w przedziale wiekowym 20-59 lat w projektach uczestniczyło około 10% populacji Romów. Do wielokrotnego uczestnictwa przyczynia się rekrutacja za pośrednictwem komunikacji bezpośredniej, poprzez sieć społeczną skupioną wokół beneficjenta. Jednak beneficjenci i eksperci są zgodni, że jest to jedyna możliwa do wykorzystania formuła komunikacji z grupą docelową.</p> <p>Strona: 21, 58, 75, 108</p>									<p>pierwotnie planowane były m.in. na wsparcie społeczności romskiej, na wsparcie w Domach Pomocy Społecznej oraz placówkach całodobowej opieki, a także pomoc dzieciom i pracownikom rodzinnych oraz instytucjonalnych podmiotów pieczy zastępczej.</p>

Załącznik numer 1 do uchwały numer 376 Komitetu Monitorującego program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 z dnia 6 maja 2022 roku.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Status rekomendacji	Uzasadnienie dla odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu
3.	Dla każdego uczestnika opracowano indywidualny plan działania, ale można sądzić, że w niektórych przypadkach oparty na niepełnej diagnozie, IPD był też postrzegany przez beneficjentów i uczestników jako dokument, który trzeba przygotować, bez pogłębionego zrozumienia jego roli. Zdarzało się też, że do projektu przyjęto osoby, dla których oferowana ścieżka wsparcia była trudna do pogodzenia z ich sytuacją życiową, np. zobowiązaniami rodzinnymi, świadczeniami, które uczestnik musiałby utracić podejmując staż lub pracę, czy np. z pracą w szarej strefie. Zdarzały się rezygnacje uczestników z udziału w projekcie, zwł. rezygnacje ze stażu z takich względów. Z drugiej strony, część uczestników była zainteresowana tylko szkoleniami zawodowymi przydatnymi do pracy, o którą się starali.	Rekomenduje się, by wskazać beneficjentom, co powinien zawierać Indywidualny Plan Działania, ze szczególnym uwzględnieniem wszechstronnego rozpoznania kompetencji, możliwości, predyspozycji i doświadczenia uczestnika zdobytego w różnych obszarach aktywności, jak również rozpoznania ograniczeń związanych np. z opieką nad dziećmi i innymi zobowiązaniami rodzinnymi, czy z pobieraniem świadczeń. Należy przy tym unikać zbytniego formalizowania procesu opracowania IPD (np. wprowadzania sztywnego wzoru), by jego opracowanie nie było celem samym w sobie, lecz raczej wyjaśnić beneficjentom, jaka jest rola IPD.	MRiPS	Zalecenie dot. IPD w ramach dokumentacji konkursowej oraz wyjaśnianie istoty IPD podczas spotkań informacyjnych dla wnioskodawców.	31.12.2020	Programowa, operacyjna	Włączenie społeczne	PO WER	Rekomendacja odrzucona	MRiPS w 2020 roku pozostałe do wykorzystania środki przeznaczone na rzecz wsparcia społeczności romskiej w ramach Działania 2.7 ze względu na sytuację epidemiologiczną wykorzystało na rzecz łagodzenia wpływu skutków pandemii koronawirusa. W uzgodnieniu z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej MRiPS przekierowało pozostałe środki, które pierwotnie planowane były m.in. na wsparcie społeczności romskiej, na wsparcie w Domach Pomocy Społecznej oraz placówkach całodobowej opieki, a także pomoc dzieciom i pracownikom rodzinnym oraz instytucjonalnym

Załącznik numer 1 do uchwały numer 376 Komitetu Monitorującego program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 z dnia 6 maja 2022 roku.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Status rekomendacji	Uzasadnienie dla odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu
	Strona: 22, 60									podmiotów pieczy zastępczej.
4.	<p>Projekty, w których wybór szkoleń zawodowych był ograniczony, cechowały się gorszymi rezultatami zatrudnieniowymi. Wyjątkiem były projekty tego typu realizowane w dużych miastach, prawdopodobnie pod potrzeby pracodawcy gotowego zatrudnić większą grupę uczestników, także eksperci potwierdzali, że jest to skuteczne rozwiązanie. Zdarzało się jednak kształcenie większych grup w zawodach, w których popyt na pracę był ograniczony.</p> <p>Strona: 23</p>	<p>Rekomendowane jest:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wymaganie od projektodawców, by uwzględnili we wniosku o dofinansowanie analizę lokalnego rynku pracy, ze wskazaniem branż, w których występuje lub można oczekiwać popytu na pracę w zawodach, w których zapewnienie wykształcenia jest możliwe w ramach projektu, jak również wskazanie pracodawców lub typów pracodawców, z którymi wnioskodawca konsultował się na etapie opracowania wniosku. - Udział przedstawiciela pracodawców w składzie Grupy Konsultacyjnej projektu (wymagany dotychczas udział przedstawicieli instytucji rynku pracy powinien być utrzymany, ale nie może zastąpić pracodawców). 	MRIPS	<p>Zapisy dokumentacji konkursowej – wymóg konsultacji koncepcji wsparcia konkretnymi lokalnymi pracodawcami oraz włączenia ich do Grupy Konsultacyjnej, wymóg aktualizacji diagnozy rynku pracy po zawarciu umowy na realizację projektu (ze wzgl. na możliwą dezaktualizację).</p> <p>Uwzględnienie w ramach szkoleń i materiałów informacyjnych dla wnioskodawców jasnej informacji o możliwości planowania tematyki szkoleń dopiero po zawarciu umowy i opracowaniu IPD oraz o możliwości postępowania się tylko uśrednionym kosztem wsparcia na etapie WoD.</p>	31.12.2020	Programowa, operacyjna	Zatrudnienie	PO WER	Rekomendacja odrzucona	MRIPS w 2020 roku pozostałe do wykorzystania środki przeznaczone na rzecz wsparcia społeczności romskiej w ramach Działania 2.7 ze względu na sytuację epidemiologiczną wykorzystano na rzecz łagodzenia wpływu skutków pandemii koronawirusa. W uzgodnieniu z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej MRIPS przekierowało pozostałe środki, które pierwotnie planowane były m.in. na wsparcie społeczności romskiej, na wsparcie w Domach Pomocy Społecznej oraz placówkach całodobowej opieki, a

Załącznik numer 1 do uchwały numer 376 Komitetu Monitorującego program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 z dnia 6 maja 2022 roku.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Status rekomendacji	Uzasadnienie dla odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu
		<p>- Poinformowanie wnioskodawców (podczas spotkania informacyjnego po ogłoszeniu naboru oraz w ramach informacji uzupełniających do dokumentacji konkursowej, np. instrukcji), oraz członków KOP (szkolenie), że opracowanie budżetu projektu w oparciu o uśredniony koszt jednostkowy jest wystarczające, a wybór tematyki szkoleń na etapie opracowania WoD nie tylko nie jest wymagany, lecz nawet jest co do zasady niewskazany, za wyjątkiem przypadku, gdy projekt jest opracowywany wspólnie z określonym, większym pracodawcą gotowym przyjąć uczestników na staż. W pozostałych przypadkach tematyka szkoleń (zawodowych – w ramach ścieżki aktywizacyjnej lub przygotowujących do założenia działalności gospodarczej, ew. obu rodzajów szkoleń) powinna zostać zaplanowana po zawarciu umowy, aktualizacji wiedzy nt. potrzeb lokalnych pracodawców i po opracowaniu</p>								<p>także pomoc dzieciom i pracownikom rodzinnych oraz instytucjonalnych podmiotów pieczy zastępczej.</p>

Załącznik numer 1 do uchwały numer 376 Komitetu Monitorującego program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 z dnia 6 maja 2022 roku.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Status rekomendacji	Uzasadnienie dla odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu
		IPD dla uczestników. Wnioskodawca powinien wówczas ująć w WoD informację, że rodzaj szkolenia lub kursu będzie wynikał z IPD.								
5.	Uczestnicy projektów bardzo wyraźnie odróżniają się od ogółu populacji Romów – są lepiej wykształceni oraz w zdecydowanej większości prezentują postawy otwartości na znaczną integrację ze społeczeństwem większościowym. Jeżeli wziąć pod uwagę, że projekty adresowano do osób zainteresowanych kształceniem i podejmowaniem pracy najmniej wymagającej współpracy z przedstawicielami społeczności większościowej. Obowiązująca beneficjentów wartość docelowa wskaźnika bezpośredniego rezultatu zatrudnieniowego (28%) i aktywizacyjna formuła wsparcia spowodowały, że Działanie 2.7 przyciągnęło osoby względnie najbardziej	Aby wsparcie pełnię wpisywało się w założenia Celu Tematycznego, który dotyczy włączenia społeczno i poprawy zatrudnialności, czyli zdolności do zatrudnienia, i objęło szerszą zbiorowość Romów, rekomenduje się obniżenie wymaganej wartości wskaźnika bezpośredniego rezultatu zatrudnieniowego. Jak wynika z oszacowania przeprowadzonego w ramach niniejszej ewaluacji, w dłuższym okresie odsetek osób wykonujących pracę rejestrowaną wynosił do 26%, przy czym nie można wykluczyć, że jest to wartość zawyżona. Zważywszy, że część uczestników nie może pozostać u tego pracodawcy, u którego odbywali staż (ze względu na niedobór miejsc pracy) i potrzebuje czasu by znaleźć zatrudnienie, wskaźnik	MFIPR / MRIPS	Zaproponowanie zmiany w Programie w zakresie obniżenia wartości wskaźnika dot. osób pracujących po zakończeniu udziału w projekcie i ewentualne wprowadzenie do kolejnego naboru kryterium efektywności społecznej.	31.12.2020	Programowa, strategiczna	Zatrudnienie, włączenie społeczne	PO WER	Rekomendacja zatwierdzona częściowo wdrożona.	W Programie z 17 grudnia 2019 r. obniżono wartość docelową wskaźnika liczba Romów pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) do 20%. Nie ogłoszono naboru po wprowadzeniu tej zmiany, zatem nie wykorzystano rekomendacji dot. efektywności społecznej. MRIPS w 2020 roku pozostałe do wykorzystania środki przeznaczone na rzecz wsparcia społeczności romskiej w ramach Działania 2.7 ze

Załącznik numer 1 do uchwały numer 376 Komitetu Monitorującego program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 z dnia 6 maja 2022 roku.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Status rekomendacji	Uzasadnienie dla odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu
	<p>aktywne i zintegrowane, i zbliżyło się do zakresu interwencji PI 8i. Tymczasem, biorąc pod uwagę fakt, że celem PI 9i jest poprawa zatrudnialności, a nie zatrudnienie, można uznać, że zapis SzOOP, zgodnie z którym wsparcie obejmuje <i>działania na rzecz poprawy wykształcenia i zatrudnienia członków społeczności romskiej, a także działania na rzecz likwidacji barier, które utrudniają zatrudnianie Romów (...)</i> można rozumieć w ten sposób, że są to działania zmniejszające bariery na drodze do włączenia społecznego i do zatrudnienia, w tym poprawa zdolności do zatrudnienia.</p> <p>Strona: 24, 43, 63</p>	<p>rezultatu bezpośredniego powinien być niższy od osiąganego w dłuższym okresie. Rekomenduje się obniżenie tego wskaźnika do poziomu 20%.</p> <p>Jednocześnie rekomenduje się uzupełnienie go zmodyfikowanym wskaźnikiem efektywności społecznej jako wskaźnikiem rezultatu bezpośredniego, specyficznym dla projektów. Nie rekomenduje się przyjęcia identycznej definicji wskaźnika efektywności społecznej, jak stosowana w RPO, bo zawiera ona nazbyt subiektywne elementy takie jak „zwiększenie pewności siebie”. Jest ona jednak dobrym punktem wyjścia do sformułowania definicji nowego wskaźnika. Warto tutaj uwzględnić wszystkie mierzalne oznaki postępu integracji, jak np. rejestrację jako osoba bezrobotna, rozpoczęcie udziału w nowej formie aktywizacji zawodowej poza</p>								<p>względu na sytuację epidemiologiczną wykorzystało na rzecz łagodzenia wpływu skutków pandemii koronawirusa. W uzgodnieniu z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej MRiPS przekierowało pozostałe środki, które pierwotnie planowane były m.in. na wsparcie społeczności romskiej, na wsparcie w Domach Pomocy Społecznej oraz placówkach całodobowej opieki, a także pomoc dzieciom i pracownikom rodzinnych oraz instytucjonalnych podmiotów pieczy zastępczej.</p>

Załącznik numer 1 do uchwały numer 376 Komitetu Monitorującego program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 z dnia 6 maja 2022 roku.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Status rekomendacji	Uzasadnienie dla odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu
		EFS, rozpoczęcie nauki, podjęcie wolontariatu i inne.								
6.	<p>Niskie wykształcenie znacznej części Romów, lub jego brak, skutkuje problemami z czytaniem i pisaniem, a nawet pełnym rozumieniem mówionego języka polskiego, oraz niemożnością zdobywania wielu kwalifikacji (także w projektach Działania 2.7), czy podjęcia zatrudnienia tam, gdzie jest wymagane wykształcenie podstawowe. Dzieci romskie są narażone na niepowodzenia edukacyjne od początku edukacji, a dorośli na niepowodzenia w integracji ze względu na braki znajomości języka polskiego oraz na specyfikę kapitału kulturowego. Bariery jest też nieprzygotowanie części pedagogów.</p> <p>Strona: 25-26</p>	<p>Rekomenduje się, by programy zajęć aktywizujących przewidzianych w projektach romskich Działania 2.7 PO WER obejmowały rozwijanie kompetencji kluczowych. Byłoby to w szczególności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Podnoszenie kompetencji w zakresie posługiwania się językiem polskim w praktycznych sytuacjach, w szczególności w ścisłym powiązaniu z nauką rozumienia i wypełniania dokumentów urzędowych, opracowania CV i odbywania rozmów kwalifikacyjnych. 2. Podnoszenie kompetencji matematycznych i przedsiębiorczych: np. rozwijanie umiejętności planowania zadań w określonych ramach czasowych, gospodarowania budżetem domowym, wypełniania zeznań podatkowych i kalkulowania zobowiązań wynikających z zaciągnięcia kredytu, oraz 	MRIPS	Zapisy dokumentacji konkursowej uszczegółowiające wymienione formy wsparcia (jako przykładowe)	31.12.2020	Programowa operacyjna	Włączenie społeczne, edukacja	PO WER	Rekomendacja odrzucona	MRIPS w 2020 roku pozostałe do wykorzystania środki przeznaczone na rzecz wsparcia społeczności romskiej w ramach Działania 2.7 ze względu na sytuację epidemiologiczną wykorzystało na rzecz łagodzenia wpływu skutków pandemii koronawirusa. W uzgodnieniu z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej MRIPS przekierowało pozostałe środki, które pierwotnie planowane były m.in. na wsparcie społeczności romskiej, na wsparcie w Domach Pomocy Społecznej oraz placówkach całodobowej opieki, a także pomoc dzieciom i pracownikom

Załącznik numer 1 do uchwały numer 376 Komitetu Monitorującego program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 z dnia 6 maja 2022 roku.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Status rekomendacji	Uzasadnienie dla odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu
		<p>wstępne zapoznanie z tym, czym jest biznesplan i księgowość (w ramach inspirowania do wyboru ścieżki przedsiębiorczej).</p> <p>3. Podnoszenie kompetencji cyfrowych – w ramach ww. zajęć, np. poprzez poszukiwanie ofert pracy w Internecie, pisanie CV i wysyłanie ich pocztą elektroniczną.</p> <p>Rekomenduje się, by w rozwijaniu kompetencji językowych i matematycznych uczestniczyli dydaktycy mający doświadczenie w pracy z osobami, których pierwszym językiem nie jest polski – np. prowadzenie zajęć, konsultacje metodyczne, częściowe przygotowanie scenariuszy zajęć lub udział w przeszkoleniu asystentów pracy lub innych specjalistów, którzy będą prowadzić zajęcia z uczestnikami.</p> <p>Należy podkreślić, że ww. zajęcia byłyby obowiązkowe w projekcie, ale nie musiałyby być obowiązkowe dla każdego</p>								<p>rodziny oraz instytucjonalnych podmiotów pieczy zastępczej.</p>

Załącznik numer 1 do uchwały numer 376 Komitetu Monitorującego program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 z dnia 6 maja 2022 roku.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Status rekomendacji	Uzasadnienie dla odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu
		uczestnika. Można zaplanować udział wszystkich uczestników projektu w zajęciach z zakresu kompetencji kluczowych, ale tylko pod warunkiem, że metody dydaktyczne będą się opierały na wykorzystaniu zróżnicowanego poziomu kompetencji uczestników i uczeniu się od siebie wzajemnie.								
7.	<p>j. w. oraz:</p> <p>W regionalnych programach operacyjnych w niektórych naborach na projekty dotyczące wsparcia edukacji przedszkolnej są stosowane kryteria premiujące:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wsparcie dla dzieci z niepełnosprawnościami, np. udział określonego odsetka dzieci z niepełnosprawnościami lub zaplanowanie specyficznego wsparcia dla nich; - doskonalenie nauczycieli (np. ośrodków wychowania przedszkolnego) z zakresu pedagogiki specjalnej. 	<p>Rekomenduje się promowanie w projektach realizowanych w ramach RPO (PI 10i) wsparcia edukacji przedszkolnej oraz edukacji podstawowej <u>dzieci, których pierwszym językiem nie jest polski</u>, w szczególności dzieci z mniejszości etnicznych i narodowych, jak również promowanie doskonalenia nauczycieli w zakresie pracy z takimi dziećmi, poprzez zastosowanie kryteriów premiujących (strategiczných). Zważywszy, że takie dzieci mieszkają tylko w części gmin, rekomenduje się nie – formułowanie odrębnego kryterium premiującego lecz rozszerzenie już stosowanych</p>	IZ RPO	Stosowanie kryteriów premiujących (strategiczných) w naborach na projekty dot. edukacji ogólnej.	31.12. 2020	Horyzontalna, operacyjna	Włączenie społeczne, edukacja	RPO	Rekomendacja do wiadomości członków KM PO WER	Wdrożenie rekomendacji w poszczególnych Regionalnych Programach w nowym okresie programowania uzależniona jest od harmonogramu kolejnych naborów jak również w powiązaniu z dostępną alokacją. Realizacja rekomendacji będzie powiązana z diagnozą sytuacji społeczno-gospodarczo-ekonomicznej danego województwa i wyznaczonych

Załącznik numer 1 do uchwały numer 376 Komitetu Monitorującego program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 z dnia 6 maja 2022 roku.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Status rekomendacji	Uzasadnienie dla odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu
	Jest to przykład dobrej praktyki adresowania wsparcia do podgrupy docelowej będącej w szczególnie trudnej sytuacji. Strony: 25-26, 95	<p>kryteriów w takiej formule, jak przykładowo:</p> <ul style="list-style-type: none"> - „dzieci z niepełnosprawnościami lub dzieci których pierwszym językiem nie jest polski, w szczególności pochodzące z mniejszości etnicznych i narodowych”; - „doskonalenie nauczycieli w zakresie pedagogiki specjalnej lub pracy z uczniami wielojęzycznymi i wielokulturowymi”. <p>Należy zdecydowanie podkreślić, że sam fakt, że dzieci wielojęzyczne i wielokulturowe, a zwłaszcza romskiej mogą uczestniczyć w projektach na zasadach ogólnych (z oczywistych względów nie są z nich z zasady wykluczone) nie wystarcza by zapewnić rzeczywiste włączenie społeczne dzieci romskich poprzez zapewnienie im koniecznego wsparcia na starcie. Dotychczasowe doświadczenia z realizacji PI 10i nie dają podstaw do przypuszczeń, że wnioskodawcy</p>								kierunków priorytetowych.

Załącznik numer 1 do uchwały numer 376 Komitetu Monitorującego program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 z dnia 6 maja 2022 roku.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Status rekomendacji	Uzasadnienie dla odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu
		z własnej inicjatywy podejmą wysiłek włączenia i wyrównywania szans edukacyjnych właśnie tej grupy dzieci (z którą praca jest szczególnie trudna) bez wprowadzenia zapisów, które uczyniłyby je grupą priorytetową.								
8.	<p>j. w. oraz:</p> <p>Szkolenia w ramach Działania 2.7 PO WER nie zastąpią uzyskiwania kwalifikacji w ramach edukacji formalnej, w tym wykształcenia podstawowego i ukończenia branżowej szkoły.</p> <p>Ponadto, skala Działania 2.7 PO WER jest niewystarczająca wobec potrzeb uzupełnienia wykształcenia. Z Działania 2.7 ma skorzystać niewiele ponad 3 tys. osób (w każdym wieku). Tymczasem samych tylko Romów w wieku 17-26 lat jest około 2,8 tys.¹ i można szacować, że bez wsparcia około połowa z nich skończy co najwyżej szkołę</p>	<p>Rekomenduje się podjęcie działań na rzecz zapobiegania wypadaniu uczniów romskich z systemu oświaty, rozwiązywania problemów związanych z wypadnięciem z systemu oświaty oraz wspierających zdobywanie przez nich zawodu w ramach I Osi Priorytetowej PO WER (Działanie 1.3 – projekty adresowane do osób w wieku 15-25 lat będących w szczególnie trudnej sytuacji). Aby beneficjenci rzeczywiście włączyli młodych Romów do projektów, niezbędne jest wskazanie jako grupy priorytetowej osób, których językiem rodzimym nie jest</p>	MFIPR	<p>Rozszerzenie opisu grup docelowych o następującą grupę: „osoby, których językiem rodzimym nie jest język polski, nieuczestniczące w kształceniu i szkoleniu, należące do mniejszości etnicznych lub narodowych”;</p> <p>Monitorowanie udziału ww. grupy na poziomie specyficznych wskaźników projektu.</p>	31.12.2020	Programa operacyjna	Włączenie społeczne, edukacja	PO WER	Rekomendacja odrzucona	Osoby, o których mowa w przedmiotowej rekomendacji w chwili obecnej mogą być uczestnikami projektów w ramach Działania 1.3 PO WER. W związku z powyższym nie planuje się zmiany SzOOP w danym zakresie.

¹ Liczba osób w wieku 10-19 lat w 2011 r. (NSP 2011).

Załącznik numer 1 do uchwały numer 376 Komitetu Monitorującego program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 z dnia 6 maja 2022 roku.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Status rekomendacji	Uzasadnienie dla odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu
	podstawową, lub nawet jej nie ukończy ² . Strona: 27	język polski, nieuczestniczących w kształceniu i szkoleniu, należących do mniejszości etnicznych lub narodowych oraz monitorowanie liczby uczestników z tej grupy w projektach (wskaźniki specyficzne dla projektów). Wprawdzie osoby w przedziale wiekowym 15-25 lat są uczestnikami Działania 2.7 PO WER, ale wsparcie w ramach Działania 1.3 PO WER ma inny charakter. Kluczowe jest to, by nie tylko zapewnić w pewnym momencie szkolenie osobie, która ukończyła tylko szkołę podstawową, lub nawet jej nie ukończyła, ale – by takie osoby, w przypadku których występuje ryzyko nieukończenia szkoły, lub które niedawno wypadły z systemu oświaty – szybko identyfikować i zapewnić im pełniejsze wsparcie: prowadzące do ukończenia szkoły podstawowej, a następnie doprowadzenie ich								

² W 2011 r. w całej populacji 73% osób miało wykształcenie podstawowe lub nie miało wykształcenia. Dzięki pracy asystentów edukacji i wzrostowi aspiracji Romów, można oczekiwać, że młodsze pokolenie częściej zdobywa wykształcenie podstawowe, lub nawet ponadpodstawowe.

Załącznik numer 1 do uchwały numer 376 Komitetu Monitorującego program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 z dnia 6 maja 2022 roku.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Status rekomendacji	Uzasadnienie dla odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu
		<p>do zdobycia zawodu. Za szczególnie adekwatną formę wsparcia (nieдостаpną w Działaniu 2.7) należy uznać: <i>kontynuację nauki dla osób młodych, u których zdiagnozowano potrzebę uzupełnienia edukacji formalnej</i> (Poddziałanie 1.3.2). Może to być np. ukończenie szkoły podstawowej, zawodowej czy przyuczenie pracownika młodocianego do zawodu. Uwzględnienie wsparcia Romów w ramach I Osi Priorytetowej jest zasadne, ponieważ, podczas gdy Działanie 2.7 proponuje odpowiedź na problem powstały w przeszłości, a zakres możliwego wsparcia jest ograniczony, w ramach Działania 1.3 byłoby możliwe udzielenie pomocy uczniom romskim w zdobyciu kwalifikacji i zapobieganie problemom, na które odpowiada Działanie 2.7.</p>								
9.	j. w. Strony: 26-27	Rekomenduje się wprowadzenie w projektach ścieżki wsparcia wspierającej	MRiPS	Podobnie jak w przypadku rekomendacji 1: opisanie w	31.12.2020	Programowa operacyjna	Włączenie społeczne, edukacja	PO WER		MRiPS w 2020 roku pozostałe do wykorzystania środki

Załącznik numer 1 do uchwały numer 376 Komitetu Monitorującego program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 z dnia 6 maja 2022 roku.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Status rekomendacji	Uzasadnienie dla odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu
		<p>podejmowanie kształcenia formalnego, jednak bez finansowania kosztów takiej edukacji, gdyż nie są one kwalifikowalne w CT 9. Taka formuła wsparcia obejmowałaby:</p> <ul style="list-style-type: none"> - diagnozę potrzeb, - doradztwo edukacyjno-zawodowe - zajęcia z zakresu integracji społecznej i aktywizacji (w miarę potrzeb), - wsparcie asystenta, który np. motywowałby do kształcenia, pomagałby wypełnić dokumenty, pomagałby uzyskać stypendium z Programu Integracji. <p>Oczekiwanym efektem byłby np. powrót do szkoły (w przypadku osoby, która przerwała naukę) lub rozpoczęcie nauki np. w szkole branżowej, średniej lub policealnej, a także na studiach. Taki efekt może być monitorowany w ramach wskaźnika specyficznego dla projektu.</p>		<p>dokumentacji konkursowej rekomendowanych ścieżek wsparcia (jako przykładowych), w tym ścieżki opisanej w niniejszej rekomendacji, wraz ze wskazaniem przykładowych form wsparcia oraz oczekiwanego w takim przypadku rezultatu (podjęcie kształcenia).</p>					Rekomendacja odrzucona	<p>przeznaczone na rzecz wsparcia społeczności romskiej w ramach Działania 2.7 ze względu na sytuację epidemiologiczną wykorzystało na rzecz łagodzenia wpływu skutków pandemii koronawirusa. W uzgodnieniu z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej MRiPS przekierowało pozostałe środki, które pierwotnie planowane były m.in. na wsparcie społeczności romskiej, na wsparcie w Domach Pomocy Społecznej oraz placówkach całodobowej opieki, a także pomoc dzieciom i pracownikom rodzinnym oraz instytucjonalnym podmiotów pieczy zastępczej.</p>

Załącznik numer 1 do uchwały numer 376 Komitetu Monitorującego program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 z dnia 6 maja 2022 roku.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Status rekomendacji	Uzasadnienie dla odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu
		W takim przypadku kształcenie, np. kursy, nie byłoby finansowane z Działania 2.7 PO WER, lecz uczestnik korzystałby z ogólnodostępnej oferty (zwłaszcza nieodpłatnej) np. PUP, CKU, szkół policealnych i wyższych. Jest to rozwiązanie rekomendowane dla osób w wieku 26+, jeżeli Romowie w wieku do 25 lat byłiby grupą priorytetową w Działaniu 1.3 PO WER, lub dla wszystkich w przypadku niewskazania Romów jako priorytetowej grupy w Działaniu 1.3 PO WER..								
10.	Projekt Działania 2.10 PO WER „Szkolenie i doradztwo dla pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych w zakresie problematyki ucznia o specjalnych potrzebach edukacyjnych i ucznia młodszego” obejmuje szkolenie kadr kierowniczych z podstawowej wiedzy nt. edukacji uczniów wielojęzycznych. Zostały też już opracowane (w ramach	Rekomenduje się doskonalenie pracowników poradni psychologiczno-pedagogicznych w zakresie diagnozy dzieci wielojęzycznych i wielokulturowych (w tym dzieci romskich) w ramach Działania 2.10 PO WER <i>Wysoka jakość systemu oświaty</i> , w szczególności wprowadzenie do dokumentacji konkursowej – jako jednego z rekomendowanych tematów – szkoleń specjalistycznych przygotowujących	MEIN	Zastosowanie kryterium strategicznego w naborze do Działania 2.10 PO WER. Zaplanowanie opisanych wyżej działań jest możliwe w projektach realizowanych w ramach perspektywy finansowej Unii Europejskiej na lata 2021-2027. Obecnie (marzec 2022 roku) trwają negocjacje perspektywy finansowej UE 2021-2027. W ramach	31.12. 2023	Horyzontalna operacyjna	Włączenie społeczne, edukacja	FERS	Rekomendacja zatwierdzona częściowo Rekomendacja tylko do wiadomości członków KM PO WER	Proponowane działania w PO WER nie zostały zaplanowane, więc nie wystarczy jedynie zmienić treści kryteriów dostępu. Zaplanowanie opisanych wyżej działań jest możliwe w projektach realizowanych w ramach perspektywy finansowej Unii

Załącznik numer 1 do uchwały numer 376 Komitetu Monitorującego program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 z dnia 6 maja 2022 roku.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Status rekomendacji	Uzasadnienie dla odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu
	międzynarodowego projektu ³) narzędzia do diagnozy rozwoju językowego dzieci dwujęzycznych. Jednak umiejętność stosowania takich narzędzi nie jest jeszcze powszechna w PPP, i nadal zdarza się błędne diagnozowanie specjalnych potrzeb edukacyjnych u dzieci romskich i kierowanie osób w normie intelektualnej do szkół specjalnych. Stron: 26-27	pracowników PPP do wykorzystania adekwatnych narzędzi w pracy z dziećmi wielojęzycznymi i wielokulturowymi.		propozycji zgłoszonych przez MEiN znajduje się m.in.: „Zintegrowane i kompleksowe wsparcia dla poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego” (w celu szczegółowym f), w ramach którego planowane jest podnoszenie jakości wsparcia oferowanego przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne. Jednym z rodzajów wsparcia będzie rozwój metodyki oceny funkcjonalnej z wykorzystaniem Międzynarodowej Klasyfikacji Funkcjonowania Niepełnosprawności i Zdrowia (ICF), co zapewni odejście od medycznego określania potrzeb na rzecz ujęcia funkcjonalnego, w którym brane są również pod uwagę czynniki						Europejskiej na lata 2021-2027.

³ http://psychologia.pl/bi-sli-pl/index_pl.html

Załącznik numer 1 do uchwały numer 376 Komitetu Monitorującego program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 z dnia 6 maja 2022 roku.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Status rekomendacji	Uzasadnienie dla odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu
				środowiskowe, w tym kulturowe.						
11.	Romowie potrzebują wsparcia pośrednika w kontaktach ze społecznością większościową i w skorzystaniu z usług publicznych. Wsparcie asystenta pracy w projektach Działania 2.7 było bardzo pomocne, asystenci pomagali pokonywać problemy wynikające z deficytów wykształcenia (byli tłumaczami oraz pomagali uczestnikom radzić sobie z wypełnianiem dokumentacji), zapewniali wsparcie informacyjne, motywujące i zwiększali poczucie bezpieczeństwa uczestników podejmujących nowe zadania. O potrzebie takiego wsparcia wspominały nawet osoby dobrze wykształcone, które już zakończyły udział w projektach. Wiadomo też, że w niektórych gminach ośrodki pomocy społecznej zatrudniają Romów, którzy współpracują ze swoją	<p>W ocenie ewaluatora jest niezbędne zatrudnienie asystentów społeczności romskich w gminach, w których zamieszkują społeczności romskie.</p> <p>W przyszłości pożądane jest zatrudnienie asystentów na stałe ze środków własnych gmin. Na chwilę obecną rekomendujemy rozwiązanie przejściowe: przeanalizowanie i (w przypadku stwierdzenia braku barier formalno-prawnych lub możliwości usunięcia barier), finansowanie:</p> <ul style="list-style-type: none"> - tymczasowego (np. na umowę cywilno-prawną) zatrudnienia asystentów społeczności romskich ze środków <i>Programu integracji społeczności romskiej na lata 2014-2020</i>, jak również strategii integracji Romów na okres po 2020 r. - przeszkolenia asystentów. <p>Przykładowo do asystentów społeczności romskiej zadań należałoby:</p>	MSWiA	<p>Analiza – we własnym zakresie lub w ramach ewaluacji Programu Integracji – dot. możliwości finansowania zadania publicznego polegającego na zatrudnieniu asystentów w bieżącym i przyszłym programie oraz wypracowania optymalnej formuły zadań asystentów.</p> <p>W przypadku stwierdzenia takiej możliwości – podjęcie działań zwiększających świadomość i zainteresowanie wnioskodawców, np. opisanie w Programie zakresu zadań asystenta (jako katalogu otwartego).</p> <p>Przykładem dobrej praktyki, do której można się odwołać, są finansowane z Programu świetlice, w których jest</p>	31.12.2022	Poza-systemowa	Włączenie społeczne	Nie dotyczy	<p>Rekomendacja zatwierdzona częściowo wdrożona</p> <p>Rekomendacja tylko do wiadomości członków KM PO WER</p>	<p><i>Program integracji społecznej i obywatelskiej Romów w Polsce na lata 2021 - 2030</i> w obszarze interwencji: „Innowacyjne projekty integracyjne” daje możliwość zatrudniania asystentów środowiskowych („Projekty w tej dziedzinie mogą obejmować sprawdzone w poprzednich edycjach działania, np.: zatrudnienie asystentów środowiskowych), gdyż służą one „lepszej koordynacji działań, zwłaszcza na poziomie lokalnym” (str. 55).</p> <p>2. Nowy <i>Program</i> kładzie nacisk na edukację ponadpodstawową. Jej</p>

Załącznik numer 1 do uchwały numer 376 Komitetu Monitorującego program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 z dnia 6 maja 2022 roku.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Status rekomendacji	Uzasadnienie dla odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu	
	społecznością, i takie rozwiązanie się sprawdza. Strony:24-25, 29-30, 48	<p>1. Wspomaganie Romów w załatwianiu spraw urzędowych (zwł. w kontakcie z urzędem gminy, OPS, PUP). Byliby tłumaczami z języka romskiego na polski i odwrotnie, oraz zapewniali wiedzę i wsparcie ułatwiające integrację. Obecnie zdarza się, że taka rolę pełnią społecznie, w niewielkim zakresie, asystenci edukacji romskiej, ale bez jej sformalizowania i wynagrodzenia nie jest możliwe zaspokojenie potrzeb. Proponuje się, by zakres zadań profesjonalnych asystentów społeczności był większy.</p> <p>2. Wspomaganie Romów w kontynuacji kształcenia: wsparcie zdobywania wykształcenia podstawowego przez Romów, którzy go nie mają oraz wsparcie kształcenia zawodowego i ustawicznego. Byłoby to m. in. motywowanie osób bez kwalifikacji (zwłaszcza tych, które względnie niedawno zakończyły naukę), do ukończenia szkoły podstawowej, lub ukończenia</p>		zatrudniany personel. Asystenci również byliby zatrudniani do pełnienia ciągłych zadań, z tym, że działałoby głównie dla osób dorosłych, a ich miejsce pracy mogłoby być utworzone np. przy OPS, urzędzie gminy lub organizacji pozarządowej.							<p>wsparciu służy m.in. system stypendiów dla uczniów szkół ponadpodstawowych. (liczba stypendystów w 2021 r. – 81 uczniów). Asystenci edukacji romskiej, choć są zatrudnieni przez szkoły podstawowe obejmują swoim wsparciem również uczniów w szkołach ponadpodstawowych.</p> <p>3. Społeczność romska należy do najbardziej zorganizowanej w organizacji pozarządowe mniejszości – wg GUS zarejestrowanych jest ok. 120 romskich organizacji pozarządowych, choć za aktywne należy uznać ok. 40 organizacji.</p>

Załącznik numer 1 do uchwały numer 376 Komitetu Monitorującego program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 z dnia 6 maja 2022 roku.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Status rekomendacji	Uzasadnienie dla odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu
		<p>pomiędzy społecznością romską a większością asystent mógłby uczestniczyć w rozwiązywaniu konfliktu.</p> <p>W opracowaniu koncepcji zadań asystentów i ewentualnego programu ich szkolenia warto wykorzystać dorobek projektu „Innowacyjni Romowie na rynku pracy”, zrealizowanego w ramach PO KL⁴ i ocenionego jako dobra praktyka⁵, w ramach którego wypracowano model funkcjonowania Asystenta Zawodowo-Socjalnego.</p>								
12.	<p>Badanie wykazało kluczowe znaczenie edukacji w zapewnianiu integracji społecznej i szans życiowych Romów potwierdziło kluczową rolę <i>Programu integracji społeczności romskiej w Polsce na lata 2014-2020</i> we wspieraniu integracji Romów oraz doprowadziło do wskazania</p>	<p>Rekomenduje się uwzględnienie następujących kwestii w ramach planowanej ewaluacji Programu Integracji społeczności romskiej w Polsce na lata 2014-2020:</p> <p>1. Ustalenie przyczyn, dla których aktywność wnioskodawców do Programu, w szczególności aktywność JST,</p>	MSWiA, MEN	<p>Skonsultowanie pomiędzy MSWiA a MEN zakresu dostępnych danych z SIO i możliwości ich analizy.</p> <p>Uwzględnienie przez MSWiA wymienionych zagadnień w specyfikacji istotnych warunków zamówienia na badanie ewaluacyjne;</p>	31.12.2022	Poza-systemowa	Włączenie społeczne, edukacja	Nie dotyczy	<p>Rekomendacja zatwierdzona częściowo wdrożona</p> <p>Rekomendacja tylko do</p>	<p>W kwestii analizy ścieżek edukacyjnych dane o dzieciach romskich w systemie informacji oświatowej za lata szkolne 2006-2018 gromadzone były zbiorczo dla każdej szkoły, która wprowadzała te dane. Szkoły podawały liczbę uczniów /</p>

⁴ <http://www.romowie.com/innowacyjni/>

⁵ Dobrzyńska, D. (2014). Dobre praktyki w projektach realizowanych w ramach poddziałania 1.3.1. PO KL – Projekty na rzecz społeczności romskiej. Warszawa: Władza Wdrażająca Programy Europejskie.

Załącznik numer 1 do uchwały numer 376 Komitetu Monitorującego program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 z dnia 6 maja 2022 roku.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Status rekomendacji	Uzasadnienie dla odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu
	zagadnień wymagających pogłębionej analizy w kontekście prac nad pracowaniem krajowej strategii integracji Romów po 2020 r. Strony: 28, 49	rozkłada się w skali kraju nieproporcjonalnie do rozmieszczenia społeczności romskich. 2. Ustalenie przyczyn niewystarczającego potencjału części potencjalnych wnioskodawców do prowadzenia kompleksowej polityki integracji społeczności romskiej oraz wypracowanie rozwiązań wspierających budowanie potencjału w tym zakresie (ze szczególnym uwzględnieniem zadań oświatowych). 3. Identyfikacja optymalnych metod promowania możliwości, jakie daje Program Integracji, a zwłaszcza promowania dobrych praktyk i zachęcania do uczestnictwa podmiotów (gmin i organizacji pozarządowych), które realizują nieproporcjonalnie mało zadań lub w ogóle nie aplikują do Programu, pomimo że na ich obszarze zamieszkuje społeczność romska. 4. Analiza ścieżek edukacyjnych, skali i momentu		Przygotowanie przez MEN zestawienia danych z SIO w opisanym w rekomendacji układzie (pod warunkiem możliwości technicznych) przed rozpoczęciem realizacji ewaluacji. Włączenie kuratoriów oświaty w proces badania w szkołach celem zwiększenia jakości informacji nt. wydatkowania zwiększonej subwencji na kształcenie uczniów romskich – w szczególności dystrybucja ankiety do szkół za pośrednictwem kuratoriów, podobnie jak są dystrybuowane własne badania MEN.					wiadomości członków KM PO WER	wychowanków pochodzenia romskiego, na rzecz których szkoła/przedszkole podejmuje dodatkowe zadania edukacyjne. Ujęty był stan uczniów na 30 września każdego roku szkolnego Od roku szkolnego 2019/2020 dane te zbierane są indywidualnie dla każdego ucznia i są datowane, tzn. można stwierdzić w jakich konkretnych dniach roku szkolnego szkoła zaznaczyła uczniowi opcję: uczeń/wychowanek pochodzenia romskiego na rzecz którego szkoła/przedszkole podejmuje dodatkowe zadania edukacyjne. Istnieje także możliwość podziału tych uczniów wg wieku (rocznika), co w przyszłości pozwoli na śledzenie losów tych uczniów (m.in. stwierdzenie, czy uczeń

Załącznik numer 1 do uchwały numer 376 Komitetu Monitorującego program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 z dnia 6 maja 2022 roku.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Status rekomendacji	Uzasadnienie dla odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu
		<p>wypadania z systemu oświaty przez uczniów romskich: pozyskanie od MEN danych z Systemu Informacji Oświatowej (SIO) nt. liczby uczniów <u>z poszczególnych roczników</u> od czasu, gdy rozpoczęto monitorowanie, na których była wypłacana zwiększona subwencja z tytułu przynależności do mniejszości romskiej; przeanalizowanie ilu uczniów w każdym z roczników ukończyło poszczególne lata edukacji, ilu poszło do szkół ponadgimnazjalnych, jakie szkoły wybrali i czy je ukończyli.</p> <p>5. Przeprowadzenie badań w szkołach w celu oszacowania, na ile dane w SIO wskazujące na niewielką liczbę uczniów w edukacji ponadpodstawowej, na których jest wypłacana ww. zwiększona subwencja, odzwierciedlają rzeczywistą liczbę Romów kończących szkoły ponadpodstawowe, i oszacowanie skali ew. innych przyczyn tej liczby, np. nieujawniania pochodzenia.</p>								<p>ukończył dany typ szkoły, do jakiego typu szkoły uczęszcza w danym roku szkolnym)..</p>

Załącznik numer 1 do uchwały numer 376 Komitetu Monitorującego program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 z dnia 6 maja 2022 roku.

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat rekomendacji	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Program operacyjny	Status rekomendacji	Uzasadnienie dla odrzucenia rekomendacji lub podjęcia decyzji o częściowym wdrożeniu
		<p>6. Przeprowadzenie badań w szkołach w celu ustalenia, jakie potrzeby są zaspokajane przez zwiększoną subwencję, w tym na ile są zaspokajane potrzeby w zakresie doskonalenia nauczycieli w pracy z uczniami, których pierwszym językiem nie jest polski, i potrzeby w zakresie zajęć wyrównawczych dla uczniów romskich. Identyfikacja, na podstawie wyników tego badania, zadań oświatowych do sfinansowania z subwencji i tych do sfinansowania z Programu.</p> <p>7. Analiza pracy asystentów edukacji romskiej, w tym formuły ich zatrudnienia i roli w gronie pedagogicznym, wykorzystywanych metod pracy oraz uzyskiwanych efektów, zorientowana na identyfikację dobrych praktyk, obszarów wymagających poprawy oraz identyfikację możliwości zwiększenia udziału asystentów we wsparciu edukacji ponadpodstawowej.</p> <p>8. Przeanalizowanie możliwości sfinansowania wsparcia</p>								

